Aspecte ale abordării cognitive a textului

Mariana PASCARU

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, Departamentul de Studii Romanice
"Lucian Blaga" University of Sibiu, Department of Romance Studies
Personal e-mail: pascarumariana@yahoo.com

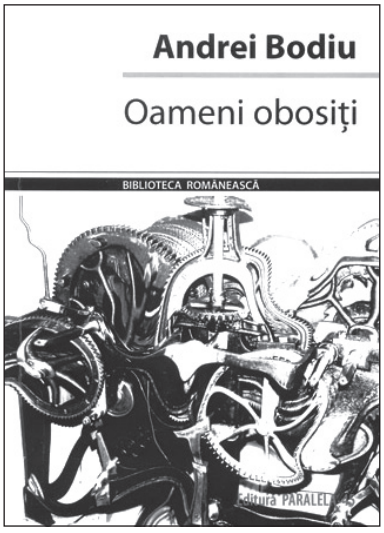
Aspects of the Cognitive Approach of the Text

The linguistic elements that generate the text make sense if and only the reader or hearer makes sense by interpreting it as related to his cultural and world knowledge. The resulting text is the reader's representation, which goes further along what it is said in the original text. It also contains the inferences the reader makes and, at this level of comprehension, we analyse the text from a linguistic point of view. The textual functions that structure the relations in a text are coexisting with the interpersonal and ideational means of expresion. Coherence is the main property of a text and it makes its interpretation possible. The text accomplishes coherence by cohesive links, such as the personal deixis and word repetitions. Still, cohesion by itself does not certify the coherence which becomes a purely conceptual matter. At this point, we have to bring in discution the referential, respectively, the relational coherence.

Keywords: referential coherence, relational coherence, The Brașov Group of Poets, grammaticalization.

În acest articol propunem o explorare a modului în care se grupează într-un text elementele limbajului, deschizând, din perspectivă cognitivistă, un demers de interpretare bazat pe secvențe de text ale poeților aparținând Grupului de la Brașov: Andrei Bodiu, Simona Popescu, Caius Dobrescu și Marius Oprea. Menționăm că aplicarea conceptelor teoretice pe texte literare a pornit de la aprecierea lui Radu Drăgulescu conform căreia „textele literare trebuie sa servească drept modele pentru lingvistica textului, deoarece reprezintă tocmai tipul de texte cel mai bogat din punct de vedere funcțional şi pentru că în celelalte tipuri de texte trebuie specificate „automatizările" („dezactualizările") ce intervin în fiecare caz."[1] Punctul de plecare îl reprezintă studiul elaborat de Rene Dirven & Marjolijn Verspoor, *Cognitive exploration of Language & Linguistics*[2], în care se pornește de la premisa că textul poate fi considerat evocarea scrisă sau orală a unui eveniment sau a unei serii de evenimente, iar cuvintele care formează un text nu pot configura prin ele înșeși, ansamblul textual, și nu pot constitui singurul obiect al lingvisticii textului. Trebuie avută în vedere și propria interpretare a receptorului/cititorului, precum și aspectele care stau la baza acestei interpretări. Este evident că textul în sine nu cuprinde niciodată toate reperele necesare pentru a fi interpretat, prin urmare, receptorul/cititorul asigură propriile înțelesuri fundamentate pe cunoștințele sale culturale sau de viață. Acest fapt semnalează că, ceea ce se înțelege dintr-un text, ține de reprezentarea personală cu privire la întregul coerent, care se decodează prin recursul la elemente textuale dublate de reprezentările mentale ale lectorului asupra lumii.

Așadar, coerența nu este bazată, în primul rând, pe expresiile lingvistice din text, ci și pe legăturile conceptuale dintre diferitele entități la care se referă textul. Din această perspectivă, Dirven și Verspoor discută despre coerența referențială, iar din punct de vedere al legăturii dintre evenimentele evocate, se referă la coerența relațională. Evident, comunicarea prin scris se bazează aproape exclusiv pe cuvinte, pe comunicarea

verbală, iar textul este tot ceea ce are la dispoziție cititorul pentru a înțelege mesajul. Acest aspect nu poate fi privit unilateral, căci se impune să avem în vedere receptorul/cititorul, ca parte componentă a textului lingvistic. El aduce cu sine propria lume, propriile idei, sentimente, cultura și experiențele cotidianului său. Alexandra Ciocîrlan și Radu Drăgulescu[3] identifică trei caracteristici fundamentale ale comunicării: coerența, coeziunea și coreferența. Coerența se referă la aceea că „suita de propoziții trebuie să formeze, din punct de vedere semantic, un complex omogen."[4] Coeziunea vizează „totalitatea caracteristicilor sintactice care conferă suitei de propoziții caracterul unui întreg unitar"[5], iar coreferența este rezultatul unei relații între un element al discursului și antecedenții săi."[6]

Așadar, textul se definește atât ca expresii lingvistice folosite în comunicare, cât și ca interpretare a acestora din perspectiva lectorului. Lingvistica textului[7] este, în consecință, studiul felului în care scriitorul și cititorul reușesc să comunice prin intermediul textului, modul cum trec dincolo de text prin producerea, respectiv descifrarea enunțurilor, paragrafelor care compun arhitectural corpul textului. Radu Drăgulescu precizează că „Sarcina acestei lingvistici a textului constă în stabilirea şi justificarea sensului textelor. A justifica sensul în text înseamnă a corela conținutul deja înțeles cu o anumită expresie, a arăta că semnificatului macrosemnului în text îi corespunde o expresie specifică."[8]

Rețeaua sintactică este scheletul acestei construcții și are drept puncte de conexiune conectorii frastici și trasfrastici prin care se prefigurează traseul textual/ poematic. Se impune să precizăm că, la nivel transfrastic[9], dominant este aspectul discursiv. În acest sens, conectorul adversativ „dar" redă revenirea la o temă anterioară: „(…) Ieri, pe stradă, un băiețandru/ s-a izbit în mine intenționat (…)/ *Dar* măcar el/vroia (sic) ceva de la mine, vroia să mă simtă/*Dar* tu?..."[10]sau o nouă perspectivă asupra temei discursului: „Și trupul, răscolit,/adulmeca apropierea îmbrățișării și/răcoarea ei, c-o dulce stângăcie…*Dar*, din senin, simții un gust amar"[11]. Frecvent folosit este conectorul conjuncțional „și" prin care se indică succesiunea descriptivă a unor stări: „*Și* amețeala lacomă *și*/amețeala de la capătul tandreții de la capătul culoarului (…) *Și*-n noaptea aceea/gustul ceaiului de/sunătoare așezat peste/gustul vinului de surcele."[12]

Pentru ca scriitorul să-și concretizeze intenția de a transmite un mesaj lectorului, el trebuie să recurgă la expresii lingvistice, denumite corp de text. Nu este suficient, însă, ca acest text să fie citit pentru a se înțelege informația lingvistică pe care o transmite. Secund, trebuie decodate și reprezentările pe care alocutorii le au asupra textului. De aici, se pune problema că o proprietate esențială a limbii naturale este medierea intențiilor de comunicare printr-un nivel conceptual, cel al reprezentării textuale. Poate fi tentant să considerăm interpretarea unui text ca sumă a interpretării individuale a propozițiilor sale, dar acest aspect nu poate fi corect, căci cititorul „adaugă" multiple informații textului atunci când îl decodează. Dacă avem în vedere mijloacele de expresie (nonverbal/paraverbal/verbal), dintre care primele două sunt specifice comunicării orale îndeosebi, ne dăm seama că, într-un text poetic cum este *Recviem*[13] al lui Marius Oprea, mesajul nu poate fi decodat din interpretarea efectivă a propozițiilor care îl alcătuiesc. „Scria. Oglinda/alunecase în pat/adormise chiar ușa/ la ora aceea/era străbătută de raze (…)".În primul rând, lectorul este pus în situația de a „reconstitui" secvența, prin pauzele nemarcate grafic și de a recurge la reprezentarea mentală a ipostazei poetice sugerate.

Aducem în discuție coerența unui text, raportată la coeziunea acestuia. Un text este coerent, dacă face posibilă o reprezentare coerentă a sa. Să ne raportăm la următorul decupaj, a cărui coerență este marcată de cuvintele evidențiate: „Mă ridic într-un cot./ Privesc spre rețoul/ din colț./ *Cum* e posibil?/ Vreau să spun… *ecourile*/ unei case îndepărtate,/ goale *în clipa asta*/ *Ele* să mă trezească?/ *Și mai ales* azi, *când* nu am nimic de făcut!"[14]. Anafora coreferențială „ecourile/ele" vizează o entitate abstractă, iar continuitatea referențială se realizează prin identitate referențială.[15]În egală măsură, deicticele temporale referențiale intrinseci „în clipa asta", „azi" evocă un referent determinabil cu exactitate (azi) și păstrează localizarea temporală prin timpul situat în interiorul duratei care include timpul comunicării: „când nu am nimic de făcut"[16].Intenția de dezambiguizare este marcată și prin funcția de explicare a conținutului: „Vreau să spun" prin referențialul deictic, care are utilizare intradiscursivă[17], căci indică raportul afectiv între enunțul pe care îl introduc și un alt enunț al aceleiași instanțe poetice. Așadar, coerența poate fi realizată într-unul din următoarele moduri: fie referențial, prin trimiteri repetate la același referent, fie

relațional, prin legarea părților unui text pe baza unor relații de tip cauză-consecință ori opoziție.

Coerența referențială. Un aspect al coerenței unui text rezidă din aceea că, în mod normal, textele sunt folosite pentru a pune în discuție în mod curent, un set de concepte și referenții lor, uzând de expresiile referențiale. Lingvistica modernă punctează că referenții acestor tipuri de texte nu sunt, în fapt, lucruri/obiecte ale lumii exterioare, cât mai degrabă, reprezentări mentale pe care oamenii le au asupra lor. Regăsim un astfel de caz, în poemele *Ceață către altarul căminului* și *Către Quintus Yoda*[18], în care se fac referiri la lucruri ori entități care nu există (Alba ca Zăpada, Yoda): „…Trec pe lângă Stello care ciocnește cu Yoda cel ce-și privește burta, și/ în același timp îi șoptește ceva la ureche/ prostuței Chalciope."; „Dar, drag prieten, și tu porți un pieptăn!/ Înfipt adânc și otrăvit, precum/ al Albei ca Zăpada!"

Expresiile referențiale tipice sunt pronumele (îi, tu) și grupurile nominale (prostuței Chalciope, pieptăn/ înfipt(…) otrăvit), iar referința pe care o realizează se poate face la ceva exterior textului (exoforic) sau la concepte menționate în text (endoforic). Ca ansamblu al modalităților de expresie prin care se realizează ancorarea mesajului lingvistic, deicticele simbolice[19] decodifică referențial mesajul, prin selectarea referentului din datele perceptibile ale contextului situațional. Ele pot funcționa anaforic, reluând referința elementului precedent sau cataforic, raportându-se la un element care le succede. Relația semantico-referențială asigură astfel coerența discursului, instituind rețele anaforice fie parțial, pe secvențe de text, fie integral, pe întreg textul. Depinzând de context, ele se interpretează prin ceea ce numim endoforicitate.[20] Există situații în care referenții nu sunt în egală măsură evidențiați. Unii dintre aceștia sunt plasați în atenția discursivă în mod neîntrerupt, alții sunt nou introduși sau plasați secundar. Această funcție de identificare a expresiilor referențiale evidențiază importanța conceptului la care se face referire. Un concept nou se introduce, în general, prin determinare nedefinită, gramaticalizată prin prezența în context a unui substantiv articulat nehotărât. Poemul *O glastră în fața ferestrei* introduce un referent nou în această manieră: „În aer e *o tensiune*/ care anunță ploaia,/ mă face să transpir."Odată introdus referentul, în raport cu importanța lui, referința la el se va face prin pronume: „Am un *tricou* de culoarea/ cafelei cu lapte/cu țesătura rărită de purtare./În *el* par mai slab."Acesta conține informația semantică de gen, de număr și de persoană. Poate fi omisă din context în situația în care informația se poate recupera din proximitatea enunțiativă: „Poate că mâine dimineață/ am să mă trezesc în timp ce o fată guarani/îmi tatuează fața,/sau [ea/eu] lipind de buze tabla/sărată a unui megafon/și dând din gură, zbierând, trăncănind." Elipsa anaforică, figură de construcție a discursului poetic, ambiguizează enunțul, iar selectarea unei categorii gramaticale de tipul modurilor nepersonale nu permite identificarea exactă a instanței la care se face referire. Din această perspectivă, „elipsa devine un fapt de subiectivitate"[21] care implică un proces de reconstrucție bazat pe relația dintre structura sintactică a poeziei și competența lingvistică a lectorului.

Dacă instanța la care se face referire este mai puțin marcată discursiv ori a fost menționată la o anumită distanță de momentul lecturii, referința la ea se realizează printr-o structură nominală, deoarece pronumele nu are suficient efect în dezambiguizarea contextului. Mai mult, se pot identifica situații când un obiect sau o persoană care nu a fost menționată încă în text devine „o prezență" presupusă din context: „Deja simțeam pe umeri și pe frunte,/imperceptibil răvășindu-mi părul,/vibrația acelor traiectorii/mai fine chiar ca strunele cytherei"[22]. După cum se observă, în acest exemplu, se realizează corelația dintre titlu, prin termenul „baie" și forma expresiilor referențiale care îl reiau. Prin urmare, aceste expresii („vibrația acelor traiectorii", „răvășindu-mi părul") îl determină pe cititor să caute referentul lor, deși el nu este prezent în text. Se regăsește câteva versuri mai jos în structura „coloana de stropi": „Pe nesimțite brațul se desprinse/ de lângă șold, înaintând tiptil, cu degetele răsfirate, înspre coloana de stropi…".

O situație atipică semnalată de lingvistica textului este aceea a anaforei cu funcție de non-identificare. Este cazul în care forma anaforică nu concordă cu cea referențială. Sunt două aspecte care marchează acest tip de comunicare: pe de o parte, forma anaforică este supraspecificată referențial, iar pe de altă parte, poate prezenta un referent drept nou introdus, deși referința la el există. Nedeterminarea substantivelor la singular, exprimată prin nearticulare, este legată „de desemnarea unei proprietăți sau calități a referentului care înlocuiește referința directă la obiect".[23]

Coerența relațională. În lectura și înțelegerea unui text, sunt implicate relații de coerență, care asigură înțelesul global al interpretării, în plus față de interpretarea individuală a fiecărui enunț care alcătuiește textul. Așa cum am exemplificat anterior, există texte al căror înțeles nu se construiește din simpla înțelegere a enunțurilor care îl compun, considerate individual, precum există situații în care coerența este explicit codificată prin utilizarea conectorilor. Aceștia exprimă diferite relații de coerență: cauză-efect, finalitate, opoziție, concesie, ș.a.m.d. Să urmărim modul în care se realizează acestea, în secvențele următoare, extrase din texte ale poeților aparținând Grupului de la Brașov:

„Printr-o zonă sinistrată/Trecea un autobuz. Noi nu/am mai avut zone sinistrate/din´75. *Dar* uneori se mai/varsă ceva"[24] (A. Bodiu, *A doua noapte a fost lună*)

„ (i) eu am venit pe lume/ (ii) *ca să* nu înțeleg nimic/ (iii) și *să* încurc pe alții"[25] (Simona Popescu ,

Elice)

„ (i) nu vă uitați înapoi (ii) *că* trece vulpea roșie”[26] (Simona Popescu, *Vulpea roșie*)

„vei fi singur/*dar* nu te speria/*oricum* ar fi să fie/ e totul/măsură ordine și armonie”[27] (Simona Popescu, *Măsură ordine armonie*)

„Îmi strâng cât pot mădularele/nefolositoare, capul, stomacul,/*astfel încât* să ocup/cât mai puțin spațiu în această/cofetărie, în care se bea coniac.”[28] (Caius Dobrescu, *Ceață către altarul căminului*)

„sunt tot ce-a mai rămas din înotătorul/unui bazin limpede, cu margini atât de zvelte/*încât* îți aminteau de linia fină/a unor buze tinere.”[29] (Caius Dobrescu, *Ceață la baie*)

„“Nu-i așa?” l-am întrebat/pe prietenul meu./Era supărat. N-a spus nimic./A dat doar din umeri.”[30] (Andrei Bodiu, *Jail-house rock II*)

„Metroul din București e/Ca-n nuvelele lui Mircea Eliade (…)/Ca-n *La Țigănci* aici/Urci undeva/Cobori undeva ești/Același om/Neschimbat uluitor/De tânăr.”[31] (Andrei Bodiu, *Metroul din București I*)

Fie că sunt utilizați frastic sau transfrastic, conectorii[32]dirijează decodarea intențiilor comunicaționale ale emițătorului/poetului. Sensul concesiv al lui „dar” (1) este de a introduce o nouă temă în discurs, în timp ce utilizarea sa contrastivă,are caracter de contrazicere a așteptărilor (4) instanței invocate în discurs. Relația consecință – cauză (3) este marcată printr-un conector nespecializat „că”, pe care lectorul îl dezambiguizează contextual, raportându-se la interdicția imperativă din primul enunț. Finalitatea la care se raportează actul enunțării poetice (2) este concretizată relațional prin binomul realizare-intenție între două procese comunicate „Am venit pe lume” cu scopul „să nu înțeleg nimic/ și să îi încurc pe alții”.

Relatorul adverbial „oricum” (4) coocurent operatorului „a fi” este expresia unei imposibilități de condiționare față de un aspect prezentat ca real: „e totul/măsură ordine și armonie”. Astfel, lectorul înțelege că nicio stare de fapt, reală sau ipotetică, nu poate „condiționa” triada echilibrului universal postulat. Aprecierea unei acțiuni privite ca rezultat al existenței unei stări de sciziune interioară (5) are drept consecință „îngustarea” spațiului fizic în care eul poetic se mișcă. Modificatorul intensității adjectivale „atât de” impune exprimarea unei consecințe privite ca urmare reală a derulării unui proces, printr-o construcție hipotactică. Redarea unei consecințe poate fi implicată și prin subspecificare relațională (7), marcată de absența oricărui conector. Este o modalitate complexă de construcție a discursului și vizează asigurarea coerenței prin raportare la context. Astfel, lectorul interpretează reacțiile de tăcere și nepăsare ale persoanei invocate drept urmare a faptului că „era supărat”, iar decodarea se face prin raportare la cunoștințele despre lume pe care orice persoană le are.

Din punct de vedere semantico-pragmatic, subspecificarea relațiilor de coerență poate fi explicată prin desprinderea sensurilor contextuale suplimentare, denumite implicaturi[33], la care lectorul accede în urma unor cunoștințe culturale comune, bazate pe maxima relevanței, după cum se poate observa în exemplul (8). Principiul care funcționează aici este cel metonimic, realizat în condițiile recunoașterii unei implicații de tip cauză-efect, călătoria cu metroul bucureștean, având efect similar celei pe care personajul lui Eliade, Gavrilescu, o face cu tramvaiul după plecarea de la țigănci. Metonimia[34] nu este, însă, doar un mijloc referențial, ci și o modalitate de asigurare a înțelegerii. Când se gândește la nuvela lui Eliade, *La Țigănci*, amintită în relație cu metroul bucureștean, lectorul realizează că este o substituție ironică a suspendării temporalității.

Se constată, în egală măsură, un transfer de tip metonimic și la nivelul conectorilor, prin extinderea sensului temporal, în general, de simultaneitate, al adverbului relativ „când” către aspectul de cauzalitate (9). Această schimbare de nuanță a uzului lingvistic se regăsește frecvent în literatură, înregistrându-se peste 300de tipuri de relații de coerență[35], lucru care trebuie limitat, fie și pentru motivul că este greu de conceput într-o teorie cognitivă a limbajului că emițătorul și receptorul ar fi capabili să aleagă dintr-o listă de relații abstracte, în condițiile de utilizare firească a limbajului.

„Tăiase și scrisese titlul corect poate/Pur și simplu s-a răzgândit *când*/A văzut că sub numele ei/Mai atârnă vreo/Patru.”[36] (Andrei Bodiu, *Furnizorul de plăceri*)

O modalitate de structurare a acestui inventar de relații este categorizarea lor în grupe cu caracter general, considerând drept criteriu, centralitatea membrilor fiecărui grup. Clasificarea în relații pozitive (2) sau negative (1), (4) se realizează frecvent în literatură. Exemplul (2) postulează că, în general, venind pe lume avem, căutăm și găsim un scop al existenței noastre. În (4), relația este că „totul” (lumea, existența) este „măsură ordine și armonie” indiferent de ce „ar fi”. Prin urmare, relația de coerență este indirect exprimată, căci sensul ei se înțelege printr-o negație a unei stări de fapt: nu contează cum este/ar fi „totul”, finalul e același.

Raportul ierarhic stabilit între propoziții este o altă modalitate de structurare a relațiilor de coerență. Relația paratactică se stabilește între propoziții de același fel, printr-o succesiune secvențială a evenimentelor/acțiunilor prezentate. Sunt considerate relații multinucleare[37], pentru că toate propozițiile care le formează sunt centrate egal la nivel textual. Exemplul (10) este o expresie a acestei situații.

„(i) Cu răsuflarea năclăită/ (ii) îți împrăștii gesturile, îți aduni fața din amintire/construind, înălțând, îndreptând.”[38] (Marius Oprea, *Solo de tamburină*)

Pe de altă parte, relația hipotactică implică legarea unei subordonate de o propoziție independentă.

Exemplele (2i, ii și iii) și (3i, ii)reflectă relația nucleu-satelit.[39] Propoziția care conține informația principală este nucleul, iar subordonata ei, satelitul. Un argument pentru o categorizare de acest tip este facilitarea înțelegerii textului, prin eliminarea sateliților, rezultatul fiind o concentrare ideatică. Eliminarea nucleului face ca textul să devină incomprehensibil, deoarece referentul dispare din discurs. Prin natura sa, nucleul contribuie mai mult la structurarea logică a liniei discursive și se regăsește, de regulă, în propozițiile principale. Această apreciere poate deveni fundamentul unui demers de interpretarea a coerenței poemului original, respectiv a poemului-nucleu. Totuși, dacă pentru multe tipuri de texte categorizarea aceasta poate fi funcțională, în poezie afectează esențial înțelegerea globală a textului. Să observăm discontinuitatea secvențială a discursului poetic, aplicând izolarea sateliților de nuclee, în poezia *Scrisoare către un băiat* a Simonei Popescu:

„[Ceva]$_{s1}$ trebuie [să se schimbe]$_{s1}$
fratele meu se va face un bărbat urât
cu tatăl meu stau de vorbă destul de rar
bunicul nu mai vorbește
prietenii mei vor pleca în curând
și eu voi pleca
aș vrea[să știu ce gândești.]$_{s3,4}$ ”[40]

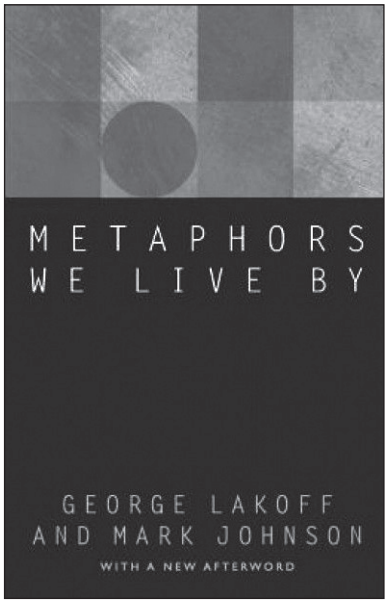
Prin izolarea modalizatorului „trebuie” de satelitul [s1], lectorul/receptorul nu poate recupera referentul atitudinii volitive a emițătorului, iar coerența este întreruptă la nivelul gradului de impunere a unor evenimente. În altă ordine de idei, extragerea sateliților [s3,4]elimină singura referință anaforică la instanța pe care o vizează mesajul poetic („un băiat”). În absența acesteia, aceeași atitudine volitivă este schimbată dinspre destinatar spre emițător, devenind asumat subiectivă.

O a treia modalitate de grupare a relațiilor de coerență presupune distincția dintre nivelurile conceptuale prezente în propoziții. Pe de o parte, se pot stabili relații de conținut între două propoziții legate prin același nivel de desemnare a lumii (2): un eveniment precizat în una dintre ele („Nu vă uitați”) este consecința firească unei anumite situații reprezentate în cealaltă („trece vulpea roșie”). Pe de altă parte, gruparea implică relația epistemică sau cognitivă care se realizează atât ca evaluare cognitivă (11) , cât și ca indicare a sursei cunoașterii[41] (12).

„*Poate* că mâine dimineață/existența/n-o să mai determine conștiința”[42](Caius Dobrescu, *O glastră în fața ferestrei*)

„prin restricție – *se zice* – lumea e totuși recognoscibilă/dar tu habar n-ai pe ce lume trăiești.”[43](Simona Popescu, *Eu sunt doar un strămoș*)

Circumstanțialul de modalitate cu rol predicativ „poate” din exemplul (11) indică o valoare intermediară

a certitudinii pe care poetul/emițătorul o are referitor la starea de fapt descrisă în enunț, în timp ce evidențialitatea redată în (12) prin verbul impersonal cu sens pasiv „se zice” marchează sursa mai degrabă incertă, ca marcă specifică a citării unei informații. Așadar, se observă că interpretarea unui text implică relații de coerență desprinse din elementele care îl alcătuiesc, fie că sunt marcate în diverse modalități de expresie, fie că rămân nespecificate. Faptul că se consideră necesară o grupare criterială a multitudinii acestor relații, cel puțin la nivelul textelor literare, este explicabil prin prisma numărului mare de legături de coerență pe care trebuie să le descifreze un lector.

Astfel, din perspectiva propusă, textul se definește ca partea verbală a comunicării, excluzând aspectele paralingvistice și nonlingvistice ale acesteia. Elementele lingvistice care îl alcătuiesc au sens numai dacă sunt interpretate de cititor prin recursul la cunoștințele culturale sau despre lume, pe care le are. Acest text interpretat devine reprezentarea textuală a lectorului și trece cu mult peste ceea ce „se spune” în text, prin inferențele și reprezentările mentale ale acestuia. În consecință, obiectul lingvisticii textului îl reprezintă reprezentarea textului și nu textul ca atare. Ulterior, relațiile implicite bazate inițial pe implicaturi conversaționale, pot deveni parte convențională a sensului unui termen prin gramaticalizare.

Note:

1. Radu Drăgulescu, *Lingvistica generală,* Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2015, p.210.
2. Rene Dirven & Marjolijn Verspoor*, Op. cit.*, p.179.
3. Alexandra Ciocîrlan, Radu Drăgulescu, *Distorsionări ale comunicării. Cercetări de psiholingvistică*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013, p.27.
4. Ibidem.

5. Ibidem.
6. Ibidem.
7. Rene Dirven & Marjolijn Verspoor, *Op. cit.*, p. 192.
8. Radu Drăgulescu, *Lingvistica generală,* Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2015, p.209.
9. *Gramatica Limbii Române. Enunțul* , Editura Academiei Române, București, 2005, p. 730.
10. Caius Dobrescu, *O femeie tânără spune*: în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 39.
11. Caius Dobrescu, *Ceață la baie* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 43.
12. Andrei Bodiu, *Mado* în volumul *Oameni obosiți*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p.19.
13. Marius Oprea, *Op.cit.* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, 2011, București, p. 56.
14. Caius Dobrescu, *Ceață către altarul căminului* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 40
15. *Gramatica Limbii Române. Enunțul* , Editura Academiei Române, București, 2005, p.658 .
16. Ibidem, p. 648.
17.Ibidem, p.653.
18. Caius Dobrescu, *Către Quintus Yoda* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p.44.
19. *Gramatica Limbii Române. Enunțul* , Editura Academiei Române, București, 2005, p.635 .
20. Rene Dirven & Marjolijn Verspoor, *Op. cit.* p. 186.
21. *Gramatica Limbii Române. Enunțul* , Editura Academiei Române, București, 2005, p.752 .
22. Caius Dobrescu, *Ceață la baie* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 43.
23. *Gramatica Limbii Române. Cuvântul* , Editura Academiei Române, București, 2005, p.75.
24. Andrei Bodiu, *A doua noapte a fost lună* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 18.
25. Simona Popescu*, Elice*, în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 24.
26. Ibidem, p. 23.
27. Ibidem, p.22.
28. Caius Dobrescu, *Op. cit.* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p.40.
29. Caius Dobrescu, *Op. cit.* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p.43.
30. Andrei Bodiu, *Op. cit.* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p.15.
31. Andrei Bodiu, *Metroul din București* în volumul *Oameni obosiți*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p.8.
32. *Gramatica Limbii Române. Enunțul* , Editura Academiei Române, București, 2005, p.633 .
33. Ibidem, p. 815.
34. George Lakoff, Mark Johnson , *Metaphors we live by,* Chicago, Chicago University Press, 1980, p.36.
35. Rene Dirven & Marjolijn Verspoor, *Op. cit.* p. 192.
36. Andrei Bodiu, *Op. cit.*în volumul *Oameni obosiți*, Editura Paralela 45, Pitești, p.54.
37. Rene Dirven & Marjolijn Verspoor, *Op. cit.*, p.193.
38. Marius Oprea, *Op.cit.* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 54.
39. Rene Dirven & Marjolijn Verspoor, *Op. cit.*, p.193.
40. Simona Popescu*, Op.cit.* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 21.
41. *Gramatica Limbii Române. Enunțul* , Editura Academiei Române, București, 2005, p. 678.
42. Caius Dobrescu, *Op. cit.* în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011 p.37.
43. Simona Popescu*, Op.cit.* , în volumul *Pauză de respirație*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 32.

Bibliography:

Adam Jean-Michel, *Les textes: types et prototypes: Récit, description, argumentation, explication et dialogue.* 2nd ed. (Fac-Linguistique). Armand Colin, 2005.

Bodiu Andrei, *Oameni obosiți/Tired Men*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.

Bodiu Andrei, Popescu Simona, Dobrescu Caius, Oprea Marius, *Pauză de respirație/Respiration Break*, Editura Tracus Arte, București, 2011.

Ciocîrlan Alexandra, Drăgulescu Radu, *Distorsionări ale comunicării. Cercetări de psiholingvistică*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013.

Drăgulescu Radu, *Lingvistica generală,* Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2015.

Dirven, Rene, Verspoor Marjolijn, *Cognitive exploration of Language & Linguistic*, Second Revised Edition, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Philladelphia, 1984.

Gramatica Limbii Române./The Grammar of the Romanian Language, vol. I-II, Editura Academiei Române, București, 2005.

Lakoff George, Johnson Mark, *Metaphors we live by,* Chicago, Chicago University Press, 1980.